

SAYI EŞİTLİĞİ MATEMATİK DEĞİLDİR: 11 EYLÜL'Ü HATIRLAMAK

Doğan Kökdemir, Ayşegül Özgün ve Serap Ergen
 Başkent Üniversitesi
 İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
 Eleştirel ve Yaratıcı Düşünme Araştırmaları Laboratuvarı
<http://www.elyadal.org>

Terör ve terörün bir sonucu olarak binlerce insanın ölümünün arkasında neler olduğunu anlamak, daha doğrusu bu tür bir kötülüğün neden olduğu hakkında hipotezler üretmek insan olmanın vazgeçilmez bir davranış özelliğidir. Bizler, çevremizde olup bitenler hakkında amatör bilim insanları gibi davranmaya çalışmaktayız [1]. Doğruyu aramaya yönelik bu çalışmada her zaman rasyonel davrandığımızı söylemek çok gerçekçi olmayacaktır çünkü çoğu zaman kuramları test edip yanlışlama yönünü seçmek yerine, kararlarımızı önceden belirleyip onu doğrulayacak veriler peşinde koşmayı tercih ediyoruz. Bilimsel çalışmalar için önemli olan yanlışlamacı yaklaşım [3] söz konusu insan davranışı olduğunda doğrulamacı bir şekle bürünmektedir. Daha da ilginç olan doğal afetler ve terör gibi pek çok kişiyi ilgilendiren trajik olaylarda nedensellik içeren açıklamaların mistik öğeler içermesi çok sık görülen bir durum olarak karşımıza çıkmaktadır.

New York'daki İkiz Kuleler'e düzenlenen saldırıların arkasında da bu tür açıklamalar hemen kendisini gösterdi. Saldırının 11 Eylül tarihinde gerçekleşmiş olması mistik nedenler peşinde koşanlar için ilk ipucunu veriyordu: 11 sayısı. 11'in bir asal sayı olması da herhalde dikkatleri daha çok çekmeyi başarmıştır. 11 Eylül saldırısı ile 11 sayısı arasındaki belirtilen "mistik" ilişkilerin bazı örnekleri şunlardır (<http://www.september11newscom/Mysteries2.htm>):

1. Saldırı tarihi: $11 / 9 \quad 1 + 1 + 9 = 11$,
2. "September 11" yazısı 9 harf ve 2 rakamdan oluşuyor $9 + 2 = 11$,
3. 11 Eylül yılın 254. günü $2 + 5 + 4 = 11$,
4. 11 Eylül'den sonra yılın sonuna 111 gün kalıyor,
5. İkiz kuleler yıkılmadan önce yan yana durdukları için 11'e benziyorlardı,
6. "Nostradamus" 11 harften oluşan bir isim,
7. "Afghanistan" 11 harften oluşuyor,
8. "The Pentagon" 11 harften oluşuyor,
9. Uçaklardan "Flight 11"de 92 kişi bulunuyordu $9 + 2 = 11$,
10. Uçaklardan "Flight 175"de 65 kişi bulunuyordu $6 + 5 = 11$,
11. İsrail Başbakanı, "Ariel Sharon" 11 harf,
12. İsrail Dışişleri Bakanı, "Shimon Peres" 11 harf,
13. ABD'nin bağımsızlık günü: 4 Temmuz $4 + 7 = 11$,
14. Bir önceki ABD Başkanı, Bill Clinton 11 harf.

Doğruyu söylemek gerekirse, yukarıdaki sayılar ve eşitlikler gerçekten ilginç görünmektedir. Sokaktaki adam için bu kadar ilginç eşitliğin yanyana gelmesi sadece ve sadece tek bir nedene bağlı olacaktır: 11 Eylül saldırılarının gerçekten mistik bir yönü var!

Tuhaf Rastlantıların Olasılığı: Bütün bu eşitliklerin anlamlı olduğunu bir an için kabul edelim. Sonucu 11 sayısını veren bütün bu örnekler sadece basit bir rastlantı ile açıklanabilir mi? Bir olayın olma olasılığı ile herhangi bir olayın olma olasılıkları birbirilerinden farklıdır. Örneğin, 49 sayı arasından 6 tanesini tahmin etmeye çalışılan Sayısal Loto'da herhangi bir sayı dizisini tahmin edip ödülü kazanma şansınız $C(49:6)$ iken, önceden belirlenmiş bir sayı dizisini tahmin etme (Örnek: 1, 23, 25, 32, 33, 45) olasılığı $(1/49)*(1/48)*(1/47)*(1/46)*(1/45)*(1/44)$ olacaktır. Her ne kadar loto gibi bir şans oyununda kazanma şansı her iki koşulda da çok düşük olsa da yine de sayıların önceden belirlendiği bir olayın olma olasılığı gelişigüzel bir düzenlemeye göre çok daha düşük olacaktır.

11 Eylül saldırılarına bu açıdan bakıldığında, eğer olaylar olmadan önce 11 Eylül saldırısını öngördüğü iddia edilen olaylar saptanmış olsaydı; diğer bir deyişle iddialar öncül (a priori) olabilseydi yapılan çıkarımların bilimsel olduğunu söyleyebilirdik, ancak, olaylar olup bittikten sonra geriye dönük (post hoc) kanıt aramaların bilimsel olduğunu söylemek çok zor. Örneğin, bir an için 11 Eylül'de değil 13 Eylül'de olduğunu düşünelim. Bu tür bir tarih değişikliğinde mistik kuramlar açıklama gücünü (!) kaybedecekler miydi? Kesin olarak hayır diyebiliriz çünkü bu sefer kanıt aramalar 13 sayısı üzerinde yoğunlaşacaktı. İşte bir kaç örnek:

1. 13 sayısı uğursuz olarak kabul edilen bir sayıdır,
2. 13 Eylül yılın 256. günü $2 + 5 + 6 = 13$,
3. Pentagon'a çarpan uçak : UA 175 $1 + 7 + 5 = 13$,
4. Flight 77'de 58 yolcu vardı $5 + 8 = 13$,
5. İkiz kulelerde toplam 26 ülkeden çalışan vardı $13 + 13$,
6. İkiz kulelerde toplam 104 asansör vardı 13×8 ,
7. Usame Bin Ladin ailesinin 52. çocuğudur 13×4 ,
8. Saddam Hüseyin 13 harften oluşuyor,
9. Usame bin Ladin 13 harften oluşuyor,
10. İkiz kuleler 415 ve 417 metre yüksekliğindeydiler $415 + 417 = 13 \times 64$.

Herhangi bir olayın "garip" rastlantılardan oluşan matematiksel bir gizem içerdiğini söylemek için gerekli olan sadece biraz yaratıcılık. Eğer amaç çevremizde olup biten olayları belirli matematiksel eşitlikler ya da özel sayılar olarak sunmak olursa bunları sağlayacak olayları belirlememiz hiç de güç olmayacaktır. Sayısal verilerden bir kısmını kullanarak istediğimiz sayıyı elde etme şansımız olması karşılaşılan olayların mistik olduğunu göstermeye yetmediği gibi aksi kanıtlar bütün bu sayısal sonuçların sadece rastlantı olduğunu açıkça göstermektedir.

"Neden ?" Sorusunun Önemi: Sonuca Doğru: Sahte bilimlerin bizlere sunduğu yargılarla karşılaştığımızda "Neden ?" sorusunu sormak çok önemlidir [2]. Örneğin, 11 Eylül saldırılarıyla ilgili olarak, İsrail Başbakanının ya da ABD'nin eski başkanının isimlerinde toplam 11 harf bulunmasının neden terör saldırılarıyla ilgili olduğunu sorgulamak gerekmektedir.

Belki daha da önemli olarak, 11 sayısının neden bu kadar önemli olduğunu düşünmekte yarar var. Bu sayının diğer sayılardan nasıl bir farkı var ki, binlerce insanın ölümüne yol açan bir terör olayını önceden (aslında sonradan) haber veriyor? Eğer bu sayı kodu iddia edildiği gibi önceden insanlara haber verildiyse, neden aynı haber daha fazla insanın öldüğü birinci ve ikinci Dünya Savaşlarında görülmedi. Japonlar, kendi topraklarında yokedicisi olan atom bombası saldırılarını farkedemedi. Ve neden bu tür bir gizli (!) kod olmak zorunda ve tabii ki bu kodları kim neden kullanıyor?

Sonuç: Matematik insanlardan uzaklaştıkça ya da daha doğrusu insanlar matematikten uzak durmayı tercih ettikçe, sayılar kendi anlamlarından daha farklı kişiliklere bürünmeye başlıyorlar. Özel

olarak matematiğin ve genel olarak bilimin içindeki karmaşa ve zenginlik o kadar fazla ki; bütün bunlara ek olarak mistik bir takım ögelere hiç ihtiyacımız yok. Ancak, bilimin ilettiklerinden uzak duran bireyler aslında çok normal olan olasılıkları bile sayıların bir gücü olarak görmeye devam edeceklerdir. Mısır uygarlığının eserlerini sayıların gizemiyle açıklamaya çalışanlar, insanların kaderlerini yıldız haritalarına (!) bakarak söylemeye çalışanlar ve sayıların sadece matematiksel semboller olmadığını; dünyada her olan bitenin sayıların birbirleriyle olan ilişkisinden doğduğunu söyleyen post-modern kaderciler (numerologlar) her zaman kendi yaşamlarını sürdüreceklər boşluklar ve onlara inanan insanlar bulacaklardır.

Kuramsal ya da uygulamalı matematikle ve diğer bilimlerle uğraşan bilim insanları zaman zaman bu inançların pek de tehlikeli olmadığını düşünebilirler. Aslında bu tür inançlara karışmayı bireylerin özgürlüklerine bir müdahale olarak görmek de mümkündür. Ancak, bilimsel sorgulama ya da daha genel bir ifadeyle eleştirel düşünme becerisine sahip olmayan bireylerin ve bu bireylerden oluşan toplumların çok hızlı gelişen bir dünyada yaşam kalitelerini geliştirmeleri pek mümkün görünmemektedir. Sadece matematik değil; bunun yanında fizik, kimya, biyoloji, istatistik ve psikoloji gibi bilimler düşünme sistemini geliştirmeye yöneliktir. Bu nedenle, bu alanlar sadece kendi isimlerindeki bölümlerde değil sosyolojiden siyaset bilimine, iktisattan işletmeye uzmanlık alanlarında; bu alanların eğitimini alan genç insanlara öğretilmelidir. Belki bu şekilde sahte bilimlerin yayılması da - karşılarında daha eğitimli kişiler olacağı için - yavaşlayacaktır.

KAYNAKÇA

- [1] Heider, F.(1958). The psychology of interpersonal relations. Boston: John-Wiley.
 - [2] Kökdemir, D. (2001). Bana el yazını göster sana kim olduğunu söyleyeyim. Cumhuriyet Bilim Teknik, 770, 6.
 - [3] Popper, K.R. (1934/1998). Bilimsel araştırmanın mantığı. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
-